

Predgovor

Čovek je okružen prirodom i deo je nje, u njoj nalazi sve što mu je potrebno, a rušilačke snage prirode dovode ga u opasnost. On u prirodi otkriva snage potrebne za opstanak, koje mu potom prete. U stalnoj borbi čovek je dospao do još jedne moćne prirodne sile, do nuklearne energije i brojnih hemijskih jedinjenja-smeša i bioloških agenasa. To je još jedna sila koja može da pomogne čoveku, ali i da ga ugrozi i uništi. Da bi opstao, čovek treba da brine o sopstvenoj, grupnoj i kolektivnoj bezbednosti. Ekološka bezbednost je proistekla iz potrebe da se opasnosti koje vrebaju na planeti Zemlji i ljudskoj populaciji, učine predvidivim a da se život i materijalna dobra učine sigurnim. Zato je potrebno poznavati tri segmenta, kroz Koncept „3E“ – energetska efikasnost, ekonomska isplativost i eko-bezbednosti, ali sve kroz komercijalno poznavanje robe na nacionalnom, regionalnom i svetskom tržištu. Za razliku od svih prethodnih generacija čije je delovanje ipak imalo lokalni karakter, delovanje savremene generacije u uslovima ogromnog rasta tehničke i energetske moći poprima regionalni i celoviti (globalni) karakter.

Razvitak industrije, tehnike i tehnologije nesumnjivo je doveo do porasta životnog standarda ljudi u razvijenim zemljama. U eri neverovatnog razvoja vojne industrije i trke u naoružanju, robno-komercijalna delatnost svakako da poprima enormne razmere. To se odnosi pre svega na saobraćaj koji prenosi robu na tržište (transport i rad naoružanja i vojne opreme), putnički i teretni drumski saobraćaj (automobili, autobusi, auto-cisterne, kamioni), železnički vagoni i vagon-cisterne, plova sredstva, vazduhoplovi itd.

Misija socijal-ekonomske i ekološke paradigme podrazumeva uspostavljanje sklada između ljudskog bića i prirode kroz radikalnu izmenu vladajućeg sistema vrednosti i preblikovanje antropocentrične svesti i etike u ekocentrične forme i sadržaje. Potrebno je temeljno i sveobuhvatno, izraženo kritički i pojmovno preispitivanje koncepta i filozofije razvoja, koji će realno osvetliti ulogu nauke i pravce daljnijeg istraživanja i očuvanja radne i životne sredine, uz odgovarajuću energetska i ekonomsku efikasnost kao i promet robe na tržištu. Ovaj pristup u nauci podleže stalnom usavršavanju i dogradnji, na osnovu dostignuća u naučnim oblastima, na kojima se zasniva sistem i realizuje ocenjivanje projekata i programa razvoja.

Sistem upravljanja kvalitetom, prema familiji standarda ISO 9000: 2000, kao što je poznato, zasnovan je na propisanoj primeni: modela sistema, metodologije upravljanja, principa upravljanja kvalitetom kao i procesnog i sistemskog pristupa. Stečena iskustva, pri projektovanju, uvođenju i certifikovanju sistema za upravljanje kvalitetom, pokazala su da je neophodno i uključivanje organizacionih ponašanja. Model sistema prati ponašanja korisnika u postavljenim zahtevima i iskazivanju zadovoljstva kao i ponašanja rukovodstva u njihovim odgovornostima.

Ova problematika ima primenu u privrednom razvoju zemlje, a kao "živa materija" podleže kritici, neophodno je temeljno i sveobuhvatno razumevanje i definisanje nove uloge svih učesnika i aktera u kreiranju politike i strategije svih istraživačko-razvojnih procesa, pre svega, u sferi proizvodnih tehnologija i poznavanja robe na tržištu.

Pred nama je novo delo-Rečnik, koji obrađuje veliki broj reči i pojmova iz oblasti tehnološko-komercijalnog poznavanja robe, namenjen pre svega studentima, ali i stručnim institucijama, predstavnicima javne uprave, nevladinim i vladinim organizacijama i medijima, svima koji se bave različitim pitanjima ove problematike u poslovnom sistemu. U Rečniku se nalazi oko 2000 pojmova, tako da može biti od dragocene koristi svima onima koji žele da se bolje upoznaju sa problematikom robno-komercijalnog poslovanja, u oblasti životne sredine, međunarodne pravne regulative, eko-podobnosti proizvoda, tržišta, prostornog planiranja, ISO-standarda, sistema kvaliteta, rizika u transportu i osiguranju robe, e-poslovanja, menadžmenta, konsaltinga i trgovine.

Rečnik je rezultat fundamentalnih i empirijskih istraživanja i izajedničkih napora, a cilj je da pruži korisnicima osnovne pojmove i termine, koji se odnose na ekologiju i zaštitu životne sredine. Autori su smatrali da proširenje prvih, po obimu skromnih ali vrlo korisnih englesko-srpskih rečnika iz oblasti ekologije i zaštite životne sredine može biti nov prilog našoj stručnoj literaturi, pošto se u proteklom periodu znatno proširilo polje istraživanja u ovim oblastima nauke.

Terminologijom rečnika obuhvaćene su brojne oblasti ekonomske problematike, uzajamni odnosi organizaciji ponude i potražnje robe i njihovi odnosi sa čovekom. Deo rečnika posvećen je terminologiji koja se tiče praćenje stanja životne sredine kao i na granične oblasti.

Ovaj Rečnik je namenjen širokom krugu stručnjaka koji rade u različitim oblastima ekonomije, prava i ekologije, a istovremeno, može biti koristan i za široki krug stručnjaka iz prakse - šumara, agronoma, geologa, veterinara i lekara, zatim novinara, prevodilaca, kao i svima onima koji se interesuju za robno-komercijalno poznavanje robe.

Dragi čitače,

Ovaj Rečnik, u koji upravo zakoračuješ, pisan je u potrazi za komercijalnim putevima, isprepletanim putevima u postmodernom ambijentu, koji povezuju nas kao misaona bića sa raznorodnim detaljima Prirode i Društva, kroz Tehnološko-komercijalno poznavanje Robe i zakonitosti Tržišta.

Obzirom da Roba čini elementarni ekonomski sastojak tržišnog upravljanja/gospodarenja, ona je materijalno ili nematerijalno dobro, čije je osnovno svojstvo da zadovoljava određene ljudske potrebe, ali očuva prirodu i njenu lepotu. Međutim, takvo dobro dobiva svojstvo robe tek kad se do njega može doći zamenom ili kupovinom na tržištu. Upravo, težište u ovom rečniku jesu odgovori na brojna i aktuelna pitanja robno-komercijalne problematike.

Razmišljanja o ovoj problematici nisu novijeg datuma. Još kada sam bio mali, moja zadivljenost knjigama nije imala kraja. Oduvek sam mislio kako provesti trenutke u kome doživim oko sebe prisustvo pisanih reči, mnoštvo knjiga na policama, preplavljena osećanja bliske i prosvetljujuće mudrosti. Međutim, sve te mudre knjige su ostale u porodičnoj kući, koja je spaljena u vreme teških ratnih događaja na prostorima Ex SFRJ, SRJ, SCG i sada Republike Srbije, te u brojnim kancelarijama-kabinetima-bibliotekama...

Dok su se u Porodičnim knjigama pričale priče o drevnim pametnim predanjima, mudrim savetima, morima Lepote, zvezdama i poeziji, mene su više mamilile knjige su se bavile naučnim istraživanjima, svetom kristala, tehnike, sa donošenjem više praktičnog, a manje spiritualnog saznanja prožetog više racionalnim, a manje estetskim zaključivanjima.

U školi-fakultetima-institutima, gde sam provodio najviše vremena, neki se predmeti odnosili na uočavanje lepog i korisnog u Prirodi ili bili posve razdvojeni, iako su te dve osobine u mojim razmišljanjima bile neraskidivo povezane.

Oduvek sam se pitao, koji bi to čudesni put bio, koji bi povezivao ova dva sveta, svet savremene nauke i svet Lepote (umetnosti, religije i stvaralaštva). Upravo, ovaj Rečnik predstavlja rezultat jedne potrage za izgubljenim nitima koje povezuju ova dva čarobna sveta. I to, u uslovima zastrašujuće globalizacije, održivog razvoja, posmodernizma i tržišne ekonomije, u okviru Koncepta »3E« (energetska efikasnost, ekonomska isplativost i ekološka bezbednost proizvodnje, transporta, skladištenja i potrošnje robe-proizvoda svih vrsta).

Rade Biočanin

„Sposobnost kompanije da uči i da naučeno brzo pretvori u akciju, najveća je prednost koju ona može da poseduje.“

Jack Welch

Pitamo se, kada je u pitanju ukorenjenost (ne)naučnog mišljenja, može li iko u životu svom koji je nepregledno more mnoštva (more radnih aktivnosti, ljubavi, strasti, knjiga, informacija...) tvrditi da mu je dosadno. To je nemoguće!

Svaki novi susret, upoznavanje i iskustvo početak je i moga života novog. Novi ljudi, javne ličnosti, akademici, naučnici, profesori, oficiri, doktori, njihove senke, pratilje, asistenti, diplomci, ... neće nestati ni u mom večnom snu.

Možemo živeti u javi i snu, samo u sećanju, ali ne bez ideja, planova i želja. Jedan novinarsko-književni tekst na koji sam naletela prošle godine, pretražujući po Netu, ko sve i kada gostuje na Sajmu knjiga, vratio mi je blisko sećanje na jedan susret koji se zbilo pre godinu dana u Kragujevcu (na Fakultetu ekonomskih nauka, čiji sam i ja bila student).

Naime, na skupu profesora, publicista, naučnika i studenata na Univerzitetu u Kragujevcu, povodom promocije Knjige radova "BEZBEDNOST U POSTMODERNOM AMBIJENTU" grupe autora sa teritorije bivših republika SFRJ (nekad veoma cenjene i poštovane) Titove

Jugoslavije (nekako, sve što sam starija, moj žal i neka čudna nostalgija su veći za tom državom, sastavljenom od šest republika, za tim vremenom, u kojem ja baš nisam mnogo živela ...).

U ta tri dana, koliko sam bila gost porodice moje kolegice i drugarice sa fakulteta u Kragujevcu, upoznala sam *gomilu* interesantnih, zanimljivih ljudi, a među njima i prof. dr Slobodana Neškovića, direktora Centra za strateška istraživanja nacionalne bezbednosti, kasnije mog recenzenta na jednom naučno-stručnom radu. Na tok skupu, o ovoj svojevrsnoj monografiji govorio je i prof. dr Rade Biočanin, rodom sa Peštera (rekoše mi tada), odakle su i moji koreni.

Sedeli smo posle u bifeu profesora Ekonomskog fakulteta, pili kafu i ćaskali. Valjda smo se odmah duhovno prepoznali; zbog otpora prema malograđanštini, opsednutosti ka pričanju priča, bradi koju nose neki umetnici i profesori (pod miškom, ne?), štetnosti koka-kole koju smo pili uz kaficu. Dotakli smo se i korelacione analize.

Elem, oni su mi (R. Biočanin i S. Nešković) te večeri poklonili „GLOSARIJUM HUMANE EKOLOGIJE“. Bio je to Rečnik, koji do tada nisam mogla nigde primetiti, ili pak imala prilike da vidim u naše knjižare ili na Netu. Profesori: Slobodan, Rade, Batke, Braco, Boža, Miroljub, Esad, Muhamed, Srđan, Milutin, akademici Marković, Fira, Karavidić,... I među njima, Predrag Dašić, član Njujorške i Ukrajinske akademije nauka, član Top liste-100 naučnika sveta za 2008. godinu. Oni i njihovi prijatelji, okupljeni oko ličnih ideja i pogleda, više u zbilji no u šali, sastavili su Manifest Eventualizma, napravili kružook i objavili Zbornik. Sada im je u žiži interesovanja Regionalizacija i Koridor 10 i sve to u uslovima zastrašujuće globalizacije.

U centru pažnje, po ko zna koji put, ponovo se našla životna sredina, ali pod novim nazivom-eko-bezbednost. I odmah mi u glavi dodje definicija: *Sredina, okolina /okoliš/ -okruženje (okružujući prostor) predstavlja sve ono što nas okružuje, odnosno sve ono sa čime je direktno ili indirektno povezana čovekova životna i proizvodna aktivnost uključujući vazduh, vodu u tlo, prirodne resurse, floru, faunu, ljude i društvene onose, lokalna i državna politika, njihovo uzajamno delovanje u kojem deluje organizacija*. Dakle Koncept „3E“ energetika, ekonomija i ekologija u održivom razvoju, kojim se ja u poslednje vreme sve više bavim.

Dijagnozu savremenog društva, po kojoj je postao poznat, minhenski sociolog Ulrich Bek izneo je neposredno nakon černobilske katastrofe. Živimo u svetu koji je drugačiji nego što mislimo. Modernizacija je stvorila napetost između pojma i stvarnosti, industrijsko društvo je već poodavno prešlo u rizično društvo. Industrijsko društvo karakteriše dimenzija napretka i saglasnost o napretku, racionalnost i mogućnost kontrole rizika, socijalna sigurnost pojedinaca unutar sređenih životnih odnosa društvenih klasa i slojeva. U rizičnom društvu, pak, linearna ideja napretka potkopala je racionalnost, nestala je mogućnost kontrole i vera da se napredak može kontrolisati, pojedinac je istrgnut iz kolektivnih odnosa života i podvrgnut do sada nepoznatoj društvenoj nesigurnosti.

Pri tome je sama raspodela rizika između države, privrede, tehnike, nauke i ljudi sve problematičnija. Bek razotkriva moralizam međunarodne politike u obliku zapadnog zalaganja za ljudska prava, ali i trivijalnost sveukupnog žargona postmoderne, koji znači samo to da znamo da je gotovo sa starim, ali da nemamo pojma o novom u kojem tražimo sebe. On kritikuje duboku ukorenjenost društveno-naučnog mišljenja u teritorijalno-državno mišljenje i pokušava da naznači pravac stvaranja novih pojmova koji su počeli da se javljaju sa rušenjem starih. Bekova diferencirana i lavirantska pojmovna mreža odražava složeno viđenje nove nepreglednosti, ali je, uprkos tome, izlaganje jasno i razumljivo.

Jer, šta prosečni čitalac na ovim prostorima, koji imalo drži (ne baš čvrsto) do svog intelekta, zna o novijoj domaćoj i svetskoj književnosti, ekonomiji, robi, ekologiji, menadžerstvu, održivom razvoju, autorima u najboljim godinama za (ne)delu generacije od 1977. do 1990. od pojave Sex Pistolsa do sloma "Gvozdene zavese", okončanja "hladnog rata", rušenja Berlinskog zida, prvih višestranačkih izbora u SFRJ? Ništa! Što je totalni bedak, odličan primer neinformisanosti, zatvorenosti i plašljivosti jednog jalovog pogleda, iskrivljene samodopadljivosti, grubo onanisanje opravdanjima i razmišljanjem u bolje sutra. Za razliku od, takođe bliskih, suseda Rumuna, Bugara, Grka, Albanaca i Mađara - srpski jezik (uz par novosmišljenih kroacioniranih reči) može razumeti gotovo svaki prosečan građanin.

Zato ovaj Robno-komercijalni rečnik, koja je pred nama, a gde sam i ja (koautor) može Nam uvek biti od koristi, gde god da se nađemo ili neki komercijalni posao obavljamo.